

17 10.
1101 438
THESES INAUGURALES,

de

CRIMINE MAGIÆ,

quas

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,

SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBUR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA;

Ex decreto Illustris Facultatis Iuridicæ

PRAESIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO, Icto,

REG. MAL. BORVSS. CONSIL. PROF. PVBL. & h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in vtroque iure honores & DOCTORALIA

Priuilegia legitime consequendi,

IN AVDITORIO MAIORI,

Horis Ante- & Pomeridianis

Solemni Eruditorum disquisitioni submittit

M. IOHANNES *Reiche* Amplifs. Ordinis

Philosophici Adiunctus

ad D. 12. Novembr. 1701 cc cl.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Litteris CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORVSS. Typog.

1701

THREE UNIVERSITY
COURT MAGISTRATE
RECTOR MONTFELTRINO
D. HEDERICH WILHELM
SCHEFFEL BOBESCH
D. CHRISTIAN THOMAS
PAUL LEATTA
Summa in quibus
ALJOHANNES
HALL MONTFELTRINO

S U M M A R I A.

Inroitus. §. I. Fabulae de magis & sagia referta sunt scripta Vi-
rorum celeberrimorum tam Catholicorum, quam Protestantium. §. II.
Auctores, qui defenderunt non dari magicæ crimen, imprimis Jo-
hannes Wierus, Antonius van Dale, & Balthasar Beckerus. §. III.
Commendatur Autor Cautionis criminalis de processibus contra sa-
gas. §. IV. Quis tamen cum se Catholicum esse fingit, multa reli-
quit industria aliorum. §. V. Concedimus dari diabolum cumque
operari in improbis; negamus tamen dari crimen magicæ. §. VI. Dif-
ferentia inter hypothesein nostram, Beckeri, & vulgarem. Definitio
diaboli. §. VII. Beckeri & nostra hypotheseis vindicata à suspicio-
ne Atheismi. §. IX. Magia olim denotavit quaecumque scientiam
occultatam. §. IX. Non sermo est de magicâ naturali aut artificia-
li, sed de Rationiacâ, §. X. cujus definitio à plerisque inconve-
nienter omiffa, §. XI. proponitur. §. XII. Affirmanti dari crimen
magicæ incumbere probationem, non nobis. §. XIII. Argumenta
Carpzovii pro existentia magicæ cum responsionibus nostris. Ad pri-
mum: Jure divino debere magos interfici. Respondetur, magos
ibi non puniri propter pactum cum diabolo, sed propter idololatriam,
§. XIV. Satisfit Carpzovio excipienti legem divinam non loqui so-
lum de veneficis. §. XV. Nova objectio de magis Pharonis, quod
illis pacta cum Diabolo habuerint, resolvitur. §. XVI. De sagâ Sa-

nuclem evocante, item de Manasse, §. XVII. Pythouissa in Endor
 decepit Saulem, qui neque Samuelem, neque ejus umbram, sed nihil
 vidit. §. XVIII. Ad secundum argumentum Carpovii provocantis
 ad legem naturae respondetur, eum hoc assertum non probasse. §. XIX.
 Ad tertium à Jure Civili desumptum respondetur, à Veneticis ad sa-
 gas N. V. C. §. XX. Au quartum, à testimonio scriptorum Pon-
 tificiorum, respondetur, esse planè impertinens §. XXI. ubi simul o-
 stenditur impertinentia doctrinae de pacto tacito sagarum cum Dia-
 bolo. §. XXII. Male inferri à penâ homicidarum & adultero-
 rum ad penam sagarum. §. XXIII. Ad quintum: expedire sagis
 ipsis, ut quam citissime morte puniantur, respondetur, ostensione
 multiplicis inconvenientiae. §. XXIV. Respondetur ad conclusionem
 Carpovii §. XXV. Contra Spizelium ostenditur: nostram sen-
 tentiam non sternere viam Atheismo; §. XXVI. eum malè inferre
 à magis, de quibus loquitur Scriptura, ad magos de quibus questio
 est; §. XXVII. eum frustra provocare ad auctoritatem patrum Eccle-
 siae, §. XXVIII. & magis frustra ad auctoritates aliorum & experi-
 entiam quotidianam §. XXIX. Transitus ad probationem nega-
 tivam, quod crimen Magiae non detur. §. XXX. I. quia Diabolus
 non potest corpus assumere. Satanus Christum tentans non fuit
 Diabolus corporeus. Praejudicia ex imagunculis Catecheticis
 orta. §. XXXI. II. quia Christus dixit, Spiritum non habere car-
 nem & ossa. §. XXXII. III. quia non potest diabolus turbare po-
 tentiam naturae invisibilis. §. XXXIII. IV. quia ex mente dissentien-
 tium diabolus tam impotens est spiritus, ut crepitu veneris posse
 ejici. §. XXXIV. V. Nullus effectus est & nullus usus fœderis Dia-
 bolici cum hominibus, neque ex parte hominum, §. XXXV. neque
 ex parte Diaboli. §. XXXVI. Exponitur origo fabulae de crimine
 magiae, & ostenditur, cur incipi debeat à doctrinâ Graecorum. §.
 XXXVII. Horum sententia de demonibus inque corporeis, & ho-
 rum commercii cum hominibus. §. XXXVIII. Similis doctrina
 apud Judeos Pharisaeorum. §. XXXIX. Mixtura doctrinae Phari-
 saicae & Platonicae ac Stoicae apud Patres priorum seculorum, §. XL.
 Cur restauratis Academicis à Theologis Pontificiis quavis Aristo-
 telicam philosophiam proficientibus istae fabulae Platonicae ac Stoicae de
 deo.

demonum commerciis cum hominibus fuerint canonisata. Variarationes asseruntur. §. XLI. Leges Civiles nihil de pacto Diaboli cum hominibus memorant. Lex 4. Cod. de Malef. & Mathem. ab injustitiâ vindicata. §. XLII. Glossatores Itali Juris Civilis quibus de causis erroneas multas doctrinas de crimine Magie Glossis inferuerint. §. XLIII. Origo & progressus in Germania sententia de crimine magia & Magis etiam non nocentibus igne puniendis, tam ante reformationem, §. XLIV. quam post eam apud JCtos utriusq; religionis Protestantium. §. XLV. Frequentia processuum contra sagas in terris Luthernis. Zelus Spizelii. Impertinentia & eventus Processus Suecici. §. XLVI. Cause cur hæc frequentia hodie cesset, & spes adstet saniorum temporum §. XLVII. Nunquam in processu contra sagas adfuit corpus delicti, adeoque otiosum est querere de indicis hujus delicti. §. XLVIII. Falsa indicia Magie illegalia. §. XLIX. Absurdissimum, quod insignia testatio externa pietatis sit signum Magie §. L. Indicia Magie qua suppeditantur in Constitutione Criminali sunt etiam insufficientia. §. LI. I. Oblatio ad docendam Magiam. §. LII. II. Mîne de damno dando alteri per Magiam §. LIII. III. Conversatio cum Magis & sagis. §. LIV. IV. Si quis utatur rebus de Magia suspectis. §. LV. Cautio unica circa processum. Ne Princeps permittat processum, neque Judex inferior de Crimine Magie inquirit. §. LVI.

§. I.

DE Magie crimine dum meditor, an tale thema sit, quod post tot tractus Scriptorum quâ Pontificiorum quâ Protestantium, tam ex Theologorum quam JCtorum classe denuo in cathedram revocetur; atque eum in finem variorum scripta de magia evolvo, non solum admiratus sum, quod ubique ferè multas nugas & fabulas, nullibi autem solidi aliquid, sed saltem hinc inde umbras quasdam veritatis deprehenderim, cum tamen & materiæ dignitas, & tot innocentium hominum periculum, & totius humani generis interesse, ut à stultissimâ su-

perditione liberetur, dudum postulaverit, ut eruditus non solum, sed & vulgo hominum oculi aperirentur, atque errores plusquam Papistici, qui haecenus mentes universonum fascinauerant, ex animis eorum expellerentur. Cogitanti autem rursus causas, (de quibus infra dicitur) ob quas ista falsa persuasiones de crimine magiae, & de federe magorum & lamiarum cum diabolo, adhuc quotidie inculcentur populo, & iis, qui larvam hanc falsae sapientiae detrahere & veritati locum facere allaborant, tantum non ab omnibus, etiam piis aliis ac placidis viris pro hominibus impiis & atheis, aut plane pro impiis magis haberi soleant, simul perspexi, quod & mihi caute propedendum sit, imò iudicavi, quod vires meas istum propositum ferre superet, dignum hic aliquid proferendi vel aprobatione publica, vel etiam assensu paucorum veritatem sincere querentium. Prius enim sperare non permittit autoritatis praedictum, cui quam plurimi adhuc immergi sunt, posterius autem adeo expectare non possum, quia & imbecillitas ingenii, & errorum hic occurrentium copia, & temporis, quod elaborationi huic destinatum est, breuitas mihi potius persuadent, ut ab his veritatis studiosis veniam petam, si in re ardua ac difficili theses meae ipsorum expectationi non sint responsurae, & simul sincere declarem, me quibuscunque diversa vel ex facris literis non contortè expositis, vel ex dictamine rationis rectae monstrantibus, statim assurrecturum esse.

§. II. De Scriptoribus equidem Pontificiis, Torreblanca, Bodino, Remigio, Del Rio, aliisque non mirum est, quod fabellis pudissimis orbem eruditum, quamvis fortè bona fide, de ceperint; postquam hodie quibusvis constat, Papismum totum esse fabulam ex Gentilismo ac Iudaismo constatam, infra verò dicenda sunt ostensura, quod prima origo doctrinae de crimine Magiae fraudi Gentilium, & stupiditati ac superstitioni Iudaicae originem debeant. De his igitur verè iudicavit Naudaeus in *Apologia Virorum de magia falso suspectorum cap. ult. Ala verité d'est une chose étrange, quo Del Rio, le Loger, Bodin, de Lanre, Gödelmann, qui not est, ou sont encore persoons de credit, & de merite, ayant écrit si passionnement sur le sujet des Demons, sorcieres, & Magiciens, que de*

n' avoir jamais rebutté aucune histoire, quoique fabuleuse & ridicule, de tout ce grand nombre de fausses & absurdes, qu'ils ont mis peste peste sans discretion parmy les vrayes & legitimes. Sed utinam de Protestantibus scriptoribus non foret idem dicendum! Jam verò cum in Goedelmanno etiam hunc defectum notet Naudæus, qui tamen totus in eo est, ut ostendat, Lamias non inire pactum cum Diabolo, sed solum Magos, quid de aliis expectes scriptoribus, qui Goedelmannum cum Wiero damnant, quod Magiam defendere aut negare ausi fuerint. Sanè Carpzovius Criminalistarum Protestantium hodiè Monarcha (ut rem barbaram barbaris vocabulis efferam,) in *Praxi Crim. part. 1. qu. 48.* id ex professo egit, ut rationes, quæ ex Wiero contra existentiam Magiæ afferri possent, responderet, & communem errorem defenderet, cum tamen fabulæ quas ex actis variis, *ibidem & in sententiis 36. questionibus, 50. subjunctis* recenset, tam crassæ sint, ut vel legisse easdem pudeat.

§. III. Scilicet jam circa initium Seculi decimi sexti Jo. Franciscus de Ponzinibus Jctus existentiam fœderis Diabolici in dubium vocavit, (*Vid. Part. 2. Mallei Maleficarum in fine*) Circa finem autem ejusdem Seculi Jo. Wierus Medicus de *prestigiis Demonum* tractatum satis prolixum edidit, in quo intendit ostendere, non dari Magiæ crimen, prout vulgò concipitur, & in apendice variis apologiis adversus varios censes hanc ipsam sententiam suam defendere satagit. Nam quem ulterius citat Carpzovius *d. qu. 48. n. 17.* Petrum de Apono, quando scripserit, nondum nobis constat, cum de eo autore nihil adhuc viderimus nisi forsitan Carpzov. Petr. de Abano intelligat, cujus *elementa magica* nota. Sed tamen, uti omnibus accidere solet, qui in inventione veritatis primam glaciem frangunt, viderunt multa dicti Autores, multa etiam præterviderunt, adeoque non adeo apti fuerunt, mundum per tot secula præjudicio erroris fascinatam erroris convincere. Petro Pomponatii *librum de incantamentis & Reginaldi Scoti Angli tractatum similem* in Anglia autoritate publicâ combustum etiam non vidimus, quorum ille plerasque traditiones de Magis occultæ naturæ efficaciz, hic autem melancholiæ & morbis variis, aut artibus

tibus histrioncis adscriptis. *Vid. Voet. Diss. Select. Part. 3. p. 564.* Notis temporibus Gabriel Naudeus dum *apologiam* scripsit pro iis, qui vulgò *Magia* sunt accusati, multa quoque erudita suppeditavit argumenta oppugnandi sententiam communem. Ex ipsis scriptoribus Pontificiis modernis Malebranchius *lib. 2. cap. ult. de inquirenda veritate* in sententiam eorum, qui imaginationi historias magicas adscribunt, inclinatur. Præ reliquis verò commendari meretur Anthonivs van Dale, alius Medicus Belga, cujus eruditas dissertationes *de oraculis*, item *de origine ac progressu idololatriæ & superstitionum*, *de vera ac falsa prophetia*, & *de divinationibus idololatriæ Judæorum* orbis eruditus æstimat, ubi majori cum apparatu multos communes errores de diabolo ejusque effectibus revelavit, sed paucis, imprimis Theologis, doctrinam suam persuasit, excepto, quantum nobis constat, uno Theologo Belgâ, Balthasare Bekero, qui plurima, quæ in tractatu de *modo fascinato* prodidit, videtur ex laudato Medico hausisse. Sed Diaboli vim omnem externam in homines, ac propè ipsam substantiam ejus apertè negaret, (quod Dalius subobscurè in scriptis suis fecit,) quo pacto non poterat non adversariis suis multa suppeditare arma, quibus etiam per indirectum veritates simul ab eo propositas oppugnarent, & errores communes utcumque defenderent.

§. IV. Cautius hæc in re procescit Jctus anonymus, qui ante septennium *cautionem criminalem de processibus contra sagas* edidit, eumque Magistratibus Germaniæ dicavit. Is enim nec Diabolum negat nec sagas. Sed statim dubio primo: *An sage seu malefici reverà existant*, respondet: *Quod sic.* Etsi enim scio, inquit, nonnullos in dubio posuisse, etiam Catholicos & doctos, quos nominare non attinet; etsi etiam quidam non temerè suspicatos sibi videntur, fuisse aliquando in Ecclesia ea tempora, in quibus de corporalibus sagarum conventibus creditum non fuit: Etsi denique ipse ego, dum cum variis ejus criminis reis in carceribus frequentius ac attentius, ne dicam curiosius, ita non semel animum involvi, ut quid tandem hujus rei crederem, penè ignoraverim; nihilominus ubi summam tandem colligo

colligo perplexarum cogitationum, id omnino tenendum esse existimo, reverà in mundo maleficos aliquos esse, nec id sine temeritate ac præposteri judicii nota negari posse. Videantur auctores, qui argumentum hoc profitentur, Romigijs, Delrius, Bodinus & alii, nostri instituti hic non est, morari. Tot autem esse, & eas omnes, quæ hæcenus in favilla evolarunt, neque credo vel ego, vel multi quoque mecum pii viri, neque adeo, ut credam facillè, persuadebit, quisquis mecum non impetu & clamore vel auctoritate contendere, sed judicio & ratione rem examinare volet. Efficit hæc suâ prudentiâ quisquis est auctor, ut præscinderet diversa sentientibus occasionem, ipsum ex præjudicio communi pro atheo habendi, & sic eò melius rationes suas & evidentes & fortissimas eò fortius animis cordatorum, Politicorum imprimis insinuaret. Et certè tanti ponderis nobis videtur iste libellus, ut, quemadmodum hucusque nemo eum impugnavit, ita nec putemus dari posse JCtum aut Politicum sanæ mentis, qui perlecto isto libello vel dubitare saltè de iniquitate processus contra sagas amplius possit, tantum abest, ut refutare libellum hunc intendat. Quod si vero alterius conditionis homo quicumque ejus refutationem meditetur, non posse id fieri credimus absque insigni & eminenti sui prostitutione, ita omne tulit punctum auctor iste anonymus.

§. V.

Quid ergo dissertatione nostrâ erit opus? Equidem ipsimet fatemur, q̄tuisse eâ nos abstinere & Catone isto contenti esse. Sed tamen nec superfluum eam fore confidimus. Dixit Autor iste, quicumque sit, se esse Catholicum, ut eò fortius videlicet stuporem JCtis Protestantibus excuteret, si viderent, in medio Papatu JCtos palpate tenebras, per operas Cleri Papalis hæcenus lumen Jurisprudentiæ nostræ obscurantes. Sed quilibet tamen attentior facillè videbit, istam auctoris assertionem esse salutarem figmentum, & sub hac larvâ latere JCtum quandam Protestantem, fortè etiam, præter adductum rationem, cathedras hominum adhuc inter nostrates Papizantium timentem. Sed & ob multas rationes putamus figmentum esse & dissimulationem, quod in adducto §. præced. loco sagas dari

B

(tales

(tales videlicet, quales Remigius, Delrius Bodinus adstrunt pacta cum diabolo ineutes,) asserat. potissimum id suadet, si quis eruditionem & diligentiam, quibus in responsione ad reliqua dubia utitur, conferat cum frigiditate & ineptâ ratione, quæ transparent in adductâ responsione ad dubium primum. Scilicet voluit Scenz inservire. Fingebat se esse Catholicum. Si dixisset, non dari fasgas, disputandum ei fuisset contra eos, qui fasgas dari adstrunt, ostendenda origo fabulæ, ostendendæ fuissent causæ, cur vana ista persuasio tanto conatu fuisset hæctenus defensâ. Ita vero nemo credidisset, scriptum hoc à Jcto Catholico prodiisse. Quemadmodum igitur hæc, quæ omisit Auctor *Cautela Criminalis*, multis suppedita- bunt theses disputationi nostræ, ita & in illis, quæ ad processum pertinent, secundæ curæ forte nonnulla nobis ostendentur ab Auctore isto, quem nullo modo exscribere animus est, prætervifa ac omiffa.

§. VI.

Igitur quemadmodum Gœdelmannus concessit pactum magorum cum Diabolo, negavit pactum Lamiarum; Bekerus autem Diabolum aut certe ejus efficaciam ullam in homines negavit; Auctor vero *cautela criminalis* saltem ita se gessit, ac si dari fasgas & pacta earum cum diabolis crederet, denique vulgus eruditorum & dari diabolum & dari fasgas multas & justissimum ac piissimum esse processum hæctenus usitatum contra eas, non solum sibi, sed & aliis persuadere laborat; ita nos peculiari opinione ab his omnibus diversâ arbitramur, dari diabolum extra hominem, eumque ab extrâ intrinsicè tamen & invisibiliter operari in hominibus improbis, sed negamus dari fasgas & magos pacta cum diabolo ineutes, quin potius arbitramur, hanc fabulam ex Judaismo, Gentilismo ac Papiismo conflaram esse, & iniquissimo processu, hæctenus etiam apud Protestantes usitatisimo, stabilitam.

§. VII.

Quod Bekerii hypothesin assumeremus, (& fortè etiam ipsius Dalij) non opus haberemus argumenta querere quibus mon-

monstratur, non dari pacta magorum cum diabolo, cum non-entis nulla sint prædicata. At cum hîc à Beckero dissentiamus, aliâ viâ opus erit. Nec putes etiam nos saltem per fictionem ad invidiam evitandam à Beckero dissentire. Serio id facimus, & omnem suspicionem sequiorem non solum deprecamur, sed & disertè definitione Diaboli mox proponendâ refutamus. Quomodo affectu Philosophiæ Aristotelicæ, quæ etiam adhuc in cathedris superioribus tantum non ubique regnat, & unde communis error de magis nutrimenta sua sumit, Bekeri doctrinam refutare possit, non videmus. Nec etiam putamus, possibile esse, ut affectu philosophiæ corpuscularis & mechanicæ serio dissentire possit à Beckeri principiis & conclusionibus, si modo intelligant ipsimet, quid dicant, & ut alii id etiam absque conceptibus contradictoriis intelligere queant, efficiant. At nos, qui Philosophiam antiquissimam spiritualem sequimur, non solum credimus; sed & aliquo modo scimus, diabolum esse principem tenebrarum & aeris, h. e. substantiam spirituales seu invisibilem spirituali seu invisibili modo mediante aere vel corpusculis naturalibus aqueis aut terrestribus operantem in hominibus improbis.

S. VIII.

Non possumus tament comprehendere, cur illi, qui diabolum cum Beckero negant, hæcenus etiam à viris piis pro Atheis fuerint habiti, cum potius Adæmonum nomen meruerint. Nam uti posito Deo non statim ponitur Diabolus; ita nec remoto diabolo statim Deus removetur. Itò miramur, cur plerique, qui hæcenus crassissimas fabulas de diabolo ejusque viribus sibi & aliis persuadent, paucissimas saltem vel etiam planè nullas fabulis de bonis Angelis & earum virtutibus possint ferre, sed harum auctores, aut qui eis fidem habent. Enthusiastarum & simili nomine traducant, h. e. cur major sit cura stabiliendi erigentique regni tenebrarum, quam regni lucis? Imo facîle etiam pravidemus, quod hæc ferria nostra assertio de existentia & operationibus dæmonum non sit liberatura à convitiis, vel ex eo solo, quod negamus da-

ri crimen magiæ, seu pactum cum diabolo. Nam inter fabulas, quas Bodinus in *demonomania* refert, etiam illa est, quod Wilhelmus Luranus quidam anno 1453. in Galliâ ob Magiam interfectus expresse confessus fuerit, quod non tantum in federe suo cum Diabolo inito omnes religiones ejurare, sed & Diabolo promittere debuerit, quod in posterum publicè docere & conitionari velit, omnia, quæ de magiâ & negromantiâ dicantur esse pura mendacia ac fabulas, & quod summa crudelitas sit, aliquem ob crimen magiæ punire. Sed facile quilibet, cui saltem nasus est, odorabitur, quam ob rationem Clerus Pontificius hoc effinxerit, aut istum Luranum tormentis adegerit, ut talia confiteretur. Id modo dolemus, etiam viris piis ex nostratibus Theologis has nugas & similes alias imposuisse, ut & ipsi negantes crimen magiæ classi Atheoram accenseant. Sit unus instar omnium Theophilus Spizelius, qui vel ob hanc solam causam videtur scripsisse tractatum Germanicum, cui titulus die gebrochene Macht der Finsternis / ut adhortaretur Magistratus Germaniæ, ad processus contra sagas acerrimè continuandos & eos, qui pactum diaboli negant & processum contra sagas impugnant, de atheismo & impietate suspectos redderet. Nos, uti non recriminamur, sed Spizelio illud Virgilii mitissimè opponimus:

Fallit te incautum pietas tua:

Sic pro nobis nihil aliud afferimus, quam ut saltem quemcunque rogemus, cui sana ratio est, quo argumento quis in ferre possit, eum de impietate esse suspectum, qui neget crimen magiæ. Illos vero, qui pro auctoritate fortè adhuc talia pronunciant, aut pronunciaturo sunt, maximoperè precamur. ut propriam pietatem scrutentur & excuciant annon fortè insignis, quamvis insigniter adhuc pallietur, hypocrisis sub eâ lateat, & tum demum proprio corde probe examinato de aliis, si putent, regulas Christianismi id exigere, sinistrè judicent.

§. IX. Dum vero negamus crimen magiæ, alios excusare nolumus, qui fufius notarunt, magiæ nomen olim honorificè fuisse usurpatum & solis sacerdotibus tributum. *Vid. Bodin.*

Bodin. lib. 2. demonom. cap. 1. Osand. de magia thes. 1. §. 4. Cels. Rhodig. lib. 5. c. 42. Peucer. de divin. p. 287. Goedelm. de magis l. 1. c. 2. 3. id tamen existis auctoribus notamus, videri magiam antiquitus quidem quamcumque sapientiam & scientiam sed occultatam denotasse, h. e. scientiam rerum, quarum causas non saltem ignoraret vulgus, sed & quarum causæ maximè occultarentur, ut vulgus in ignorantia perpetuâ detineretur easque virtutibus potentiâ humanâ superioribus adscriberet. Roboravit hanc observationem divisio Magiæ communiter recepta, quâ magia dividatur in naturalem, artificialem, & daemonicam. Nam in his singulis speciebus supponitur quadam scientia rerum non quarumvis, sed rerum occultarum aut certè occultatarum.

§. X. Porro, dum iterum communiter Magia in licitam & illicitam dividitur, communis etiam consensus est, in quo & ipso convenimus, magiam naturalem & artificialem ad licitæ genera pertinere, solam Daemonicam crimen esse. Ergo non opus est, ut de prioribus duabus simus ulterius solliciti, cum de sola ultima specie sermo sit, an detur! Solet autem hæc ultima appellari idiomate Patrio *Zauberey*. Qui enim Magiam etiam naturalem aut artificialem germanice ad genera *der Zauberey* retulerit, præter *Spizelius d. tract. Part. I. c. 1. p. g.* observavimus neminem. Sed & hæc inadvertentia condonanda est pietati & simplicitati Viri quæ ex integro ejus tractatu ejusque singulis paginis elucet.

§. XI. Itaque quaeritur: An detur Magia daemoniaca? Hic vero ante omnia præmittenda ejus definitio, quod plerique negligunt non satis aptè. Uti enim, cum de rebus insensibus non incurrentibus sermo est, frustra de quaestione, quid sint disputetur, antequam de eorum existentia constiterit; ita contra in rebus moralibus & juridicis ac in quibuscunque aliis ideis entium plurimum aggregatorum, vel etiam actionum humanarum inepte quaeritur de quaestione, an sint, antequam ea sint definita.

§. XII. Definimus autem ex scriptis ac communi consensu eorum, qui id adstruunt, crimen Magiæ, quod sit delictum, quo quis cum Diabolo sæpè in corporali specie vel bestia, vel ho-

minis, vel monstri comparente, pactum iuit, quod velit, si Diabolus ipsius voluptati, avaritiæ aut ambitioni satisfacere velit, cum Diabolo scortari, in certo loco ope Diaboli per aera magos ventis comparere, ac ibi cum aliis similibus Diabolum adorare, ac tripudiare & luxuriari, ope Diaboli hominibus, bestiis & frugibus, vel tempestates excitando vel alio præternaturali modo damna dare, & post certum temporis spatium animâ & corpore Diaboli mancipium esse ac in æternum manere.

§. XIII. Cum itaque jam quæritur an tale crimen Magiæ detur, ita procedendum esse putamus. Omne delictum in facto consistit. Factum non præsumitur. Ergo qui asserit, dari crimen Magiæ, id probare debet, non à negante probationem expectere. Etiam si enim pro negativâ nullam rationem afferremus, pro nobis tamen sententia etiam à iudice indoctissimo esset pronuncianda. Age igitur prodeat initio Carpovius & crimen Magiæ dari contra Wierum & alios ostendat.

„§. XIV. Primum juri divino convenit sententia, quæ vult „Sagas & Magos esse cremandos, quia DEUS jam pridem sententiam tulit in Maleficos, Pythones, Sagas & Incantatores „Exod. XXII. v. 19. quod debeant interfici. *Vid. Carpov. dict. qu. 48. n. 40.* Sed quæ connexio? Malefici illi, de quibus loquitur lux divina, non sunt Magi, quales nos definivimus. Non iniierunt pactum cum Diabolo; quæcunque egerunt, egerunt absque pacto tali, sive id egerint artificiali deceptione sive occultis viribus naturæ, h. e. sive Magiâ naturali, sive artificiali, id nobis perinde est, modo non diabolicâ. Nec obstat, quod has Magiæ classes interlicitas retulerimus, & DEUS tamen Magos, ut delinquentes voluerit puniri. Poterit enim id, quod ratione modicis licitum est, ratione intentionis & scopi esse illicitum. DEUS eos puniri voluit, non ut tales, qui pacta cum Diabolis iniierunt aut hominibus damnum darent, sed qui auctores & propagatores essent idololatriæ.

„§. XV. Sed, pergat Carpovius, lex divina neutiquam de „veneficis tantum, qui veneno malo propinato mortem procurant, restringenda est, ut putat Wierus, sed omnes denotat, qui

„ qui præstigijs alijs offendunt, quales erant Magi Pharaonis Exod. VII. Verum videat Wierus, quid ad hanc sententiam Carpozovii respondeat. Nos enim aliã usi sumus in §. *precedente* via. Nec nobis obstat hæc Carpozovii exceptio. Quibuscunque enim præstigijs usi fuerint Magi Pharaonis, nihil tamen fecerunt ex pacto cum Diabolo aut ope talis pacti, & non tam obstas præstigijs, quàm ob idololatricam superstitionem iussi sunt à DEO interfici.

§. XVI. Attamen, posset quis pro Carpozovio urgere, non potuerunt ex præstigijs, quæ è Magis Pharaonis editæ sunt, per Magiam naturalem aut artificialem fieri. Non per illam, quia alias & Mosis operationes non fuissent miracula, sed opera naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari mihi possum, quomodo id possibile fuerit, ut per illusionem baculi Magorum mutati sint in serpentes. Ergo per Dæmoniacam. Ad hæc respondeo, 1. Nondum constare, quanam sit differentia inter miracula & opera naturæ. Nam quæ communiter de operibus naturalibus, præternaturalibus & supernaturalibus, item de differentia inter potestatem divinam & diabolicam ex Metaphysica Scholasticorum docentur, & insystemata etiam superiorum facultatum transferuntur, meræ nugæ sunt ac petitiones principii. 2. Non sequitur: Magi Pharaonis ex occultis viribus naturæ, i. e. philosophiæ Aristotelicæ & Cartesianæ (quarum neutra quicquam, aut hæc certe non multum solidi quoad causas naturales demonstravit,) incognitis produxerunt istos effectus, ergo Mosis opera fuere etiam naturalia. Nam quæ à Mose & Aarone potestè edebantur opera, quæ à Magis non poterant similiter produci, satis probabant potentiam potentiâ Magorum superiorem, ut adeò velex hac ratione non possimus argumentaria Magis ad Mosen. 3. Et cui non notum est illud; Duo cum faciunt idem, non est idem? 4. Multa nobis imaginari non possumus esse per artem possible, quæ tamen vilissima sunt, si ostendantur. Et infinite sunt præstigijs, quæ homines viribus supernaturalibus adscribunt, cum tamen sint meræ illusiones. Huc refer ista artificia Abrahami Colomni cum chartis lusorijs recensita à Spizelio *d. h. p. l. c. 6. p. 26.* quas tamen hic auctor absq; ullâ

ullâ ratione Diabolo adscribit. 5. Si ope Dæmonis Magi pharaonis produxerunt, quæ produxerunt, vel Dæmon id fecit per vires naturæ, vel per præstigijs & illusiones. Non per illas, quia alias & Moſis miracula fuiffent operationes naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari nobis poſſumus, quomodo id poſſibile fuerit, ut Diabolus potuerit illudere ſenſibus hominum. Saltem argumentum hoc in eum finem aſſero, ut oftendam, facile objectionem nobis factam, in adverſarios retorqueri poſſe. Nam ego quidem nolo perſonam respondentis mutare in perſonam opponentis.

„ §. XVII. Sed idem tamen diſponitur, ita pergit Carpovius, Lev. XX. v. 26. ubi lex jubet omnes magos interfici. Et iſta, lex in populo Iſraelitico ſemper fuit in viridi obſervantia, quod, teſtatur exemplum Pythoniſſæ in Endor quæ formidabat Saul: quia ſub penâ capitis magicam artem prohibuerat. Rex, Manafſes etiam & totus populus Iſraeliticus propter artes magicas fuere à Deo graviter punitæ. Reſpondeo 1. Confunditur ſemper Magia idololatrica cum Diabolicâ illâ, quâ pactum initur cum Diabolo. 2. Carpovius non tam ſollicitus eſt, ut probet dari magicam, quæ tamen eſſe debebat primaria quaefitio in diſputatione adverſus Wierum, quam ut probet, magicam eſſe capitaliter puniendam 3. Quamvis nec hoc probetur firmiter ex allegatis legibus divinis, utpotè quæ purè forenſes ſunt, & Chriſtianos non obligant. Jubet eadem lex, filiam Archiſacerdotis ſcortantem igne cremari, cur non igne cremantur filie Superintendentum noſtrorum ſi talia committant? Sanè major convenientia eſt inter Archiſacerdotem Judaicum & Superintendentem hodiernum, quam inter Magos illos, de quibus loquitur lex Judaica & eos, de quibus diſputamus. 4. Deuter. XIX. v. 10. & 11. ubi Deus multas ſpecies magicæ, quam Iſraelitis prohibuerat, recensentur, nulla ſit mentio magicæ talis Diabolicæ, de quâ diſputamus, ſed omnes ibi reſenſi fuere idololatricæ & deceptores ac agyræ, quod latius probat Dale in tractatibus *de oraculis & de divinationibus idololatricis Judæorum.*

§. XVIII. Adjuvabimus ipſi Carpovium. Iſta enim Pytho-

thonissa in Endor produxit vel Diabolum sub specie Samuelis vel ipsam animam Samuelis, quod absque ope Diaboli fieri non porunt. Respondeo 1. Nulla diaboli multo minus pacti cum eo in scripturâ sit mentio. 2. Nec apparuit Diabolus, nec anima Samuelis, nec species ejus, sed mera fuit illusio. Fuit ista fœmina eorum classe, qui ex ventre loqui possunt, & ita decepit Saulem, quod etiam conveniens est textui 1. *Sams. XXXVIII.* Nam Saul nihil vidit, sed audivit saltem vocem, & solum fœmina dixit, se videre aliquid.

§. XIX. Igitur primum argumentum Carpzovii nihil probat. Videamus secundum, in summam tamen contractum. Cum, hâc lege divinâ non modo congruit lex naturæ, ut apparet ex sanctionibus Ethnicorum, pœnas capitales Magis decernentium, veluti & Plato *lib. II. de Legibus* mortis pœnam ponit Magis, sed & eandem sequuntur concilia, quibus varix pœnæ in magos & veneficos constituuntur, eademque fuit praxis apud, populum Romanum & Persas. Respondeo 1. iterum confunditur quæstio de existentia Magorum cum Diabolo pacifcentium, cum quæstione de pœnâ Magiæ naturalis & artificialis. 2. Confunditur lex naturæ cum moribus quarundam Gentium. 3. Parum aptè miscetur moribus Gentium phantastica Respublica Platonis.

§. XX. Tertio, pergit Carpzovius, de jure quoque Civili Magis seu Veneficis pœnam capitalem infligendam esse dubitandum prorsus non est. Respondeo 1. Bene, quod Carpzovius dicat Magis seu Veneficis. Igitur planè aberratur à quæstione de quâ disputamus. Neque enim Venefica Germanicè est eise *Here*, uti vulgò ob istud commune erroris præjudicium interpretamur, sed eise *Gissinischerin*. At vero ad veneficium tale nullâ diaboli ope ac fœdere opus est. 2. Leges ipsæ nusquam mentionem faciunt pactorum cum diabolis, sed augurum, auspicium, mathematicorum seu astrologorum &c. Ut taceam alias responsiones ex præcedentibus hic iterum repetendas, & quod ulterius pro existentia criminis magiæ Jus Civile non magis possit allegari, ac pro existentia cujuscunque entis.

C

§. XXI.

§. XXI. Jam ad potissimum momentum probationis Carpozoviana accedimus. Quarto, negari non potest. Magos & factos pactum habere cum Diabolo, in quo abjurant fœdus, quod, cum Deo inierunt in baptismo, testibus Bodino, Remigio, Chirando &c. Resp. Pudere debuisse Carpozovium, in re, ubi momentum quæstionis situm est nil aliud profere, quam testimonia scriptorum Pontificiorum, replentium libros suos partim fabulis anilibus ac Clericalibus, partim depositionibus hominum melancholicorum, aut crudelissimis tormentis ad dicendas res de quibus interrogabantur, adactorum. Si nostri Jure-Consulti hucusque non excerpissent absque judicio alios & imprimis Pontificios, sed res quæ Physicas, quæ Morales, de quibus leges disponunt, secundum naturam suam intellectu quilibet proprio considerassent, jam dudum Jurisprudentia nostra etiam habita fuisset pro disciplinâ ad veram Eruditionem pertinentem ab eruditis. Jam cum unus excribat adhuc absque judicio alterum, & summo stupore putet, se non invenisse, quod putari in faba, si casum aut quæstionem inveniat in terminis terminantibus, vitio non debemus vertere Eruditis, si cum nomen Juri audiunt, concipiant sibi in terminis terminantibus Rabulam aut Legulejum. Sed ad Carpozovium nostrum,

§. XXII. Pergit ille: Licet non omnes Magi expressè cum Diabolo pacifantur eique obsequium perpetuum promittant, Deo tamen renunciant commercium cum Diabolo habentes, quo ipso tacitam seu implicitam pacitionem contrahi manifestum est. Respondeo. 1. Si nullum pactum expressum datur, uti hæcenus tale nullum fuit demonstratum, de pacto tacito frustra queritur. Qui enim non expressè contrahere potest, & cum quod expressè contrahi nequit, is etiam non contrahit, nec cum eo contrahitur tacitè. 2. Id in quæstione est, an Magi qui prestigiis Homines decipiunt, commercium corporale cum Diabolo habeant, & ita Deo tacitè renuncient. 3. Si illi, qui commercium spirituale cum Diabolo habent, pactum tacitum cum Diabolo faciunt, & tanquam Magi cremandi sunt, fiet summa

con-

confusio omnium delictorum. Nam fures, adulteri, mendaces & omnes, qui operantur opera carnis commercium spirituale hebent cum diabolo.

§. XXIII. Addit Carpzovius: Homicidarum ac adulterorum pœnam capitalem esse, Magiam autem esse crimen detestius homicidio & adulterio, imò sagas, dum infantes proprios, Diabolo sacrificant, esse homicidas, & dum succumbunt Diabolo, esse adulas. Respondeo semper miseri quæstionem de pœnâ magiæ cum quæstione de magiæ existentia, & quoad hanc semper peti id, quod est in principio.

§. XXIV. Restat ultimum argumentum Carpzovii. Quin, to dicit: Sagis ac Lamis ipsismet conducit, ut quàm maturè, è medio tollantur. Nam Diabolus tam pertinaciter eas laqueis suis involutas habet, ut citius non dimittat, quam moriantur. Quo in genere fidem non immeritò habemus Remigio, Ducis Lotharingiæ Consiliario qui iudiciis capitalibus, non gentorum plus minus magnorum interfuit testanti, quod ex tot milibus, quos fortilegii laqueis irretitas habuerit Satan, nemo auditus sit, qui se aliter expediverit, quam culpæ vel coactâ vel liberâ professione ac deinde ejus morte luitione. Respondeo 1. Quis putaret Jctos Lutheranos eò absurditatis potuisse abduci, ut Carnificem pro instrumento ordinario conversionis haberent? 2. Cur vero Remigio iterum credit cœcus Carpzovius, homini superstitioso & mancipio Cleri? Rationes ob quas fidem ipsi Carpzovius adhibuit, quod in Lotharingiâ tot iudiciis de magiâ interfuerit, apud nos fidem ejus destruunt. 3. Neque intellexit Remigium Carpzovius, qui non illud dicit, quod hic deducit, sed qui saltem dicit non potuisse se liberare à pactis cum Diabolo sagas, antequam crimen sint confessæ, quam confessionem postea per leges Clericales necessariò mors secuta sit. 4. Si Jurisprudentia Carpzovii opus habet, ut ab aliorum auctoritate, aut fabularum dependeat, cur non potius credidit Theologis nostris, qui docent, multos magnos absque pœnâ mortis fuisse iterum in ordinem radactos, & qui diabolum depingunt tanquam spiritum ita impotentè & enervem, ut crepitu ventris possit expelli,

li, & nequeat chirographum ejus, qui cum ipso pactum inuit, auferre ex Bibliis, quod tamen minimus catellus potest. *Videantur Lutheri Tischreden & Spizelli gebrochene Nacht der Finsterniß P. I. c. II. p. 211. seqq. & P. III. per integr.* 5. Pulcrum vero argumentum, quo etiam homicidium defendi posset, si quis hominem fruges consumere natum, lue Gallicâ infectum, aut morbo maximè doloifico laborantem interficiat, sub prætextu, quod ipsi conducatur, ut quàm maturè è medio tollatur 6. Non intelligit fines pœnarum capitalium, qui hoc lubrico & vix tyronicibus condonando prætextu pœnam capitalem defendere vult.

§. XXV. Claudit Carpozovius suam probationem: Jam, annon rectè ac probè agat Magistratus in Magos & Veneficos, animadvertens. Nos contrà: Jam judicet quisvis, qui vel tantillum pietatis ac sanæ mentis habet, animadvertens. Nos contrà: Jam judicet quisvis, qui vel tantillum prudentiæ (nolumus enim allegare Carpozovii pietatem imprudentem, quæ in fide anilium fabularum consistit,) ac sensus commutis habet, an non turpe sit tanto Jcto, in re tam seriâ ac tanti momenti tam turpiter ludere.

§. XXVI. Sed opem ferat Carpozovio Spizelius, Jcto Theologus. Nolumus hic detegere turpitudinem viri pii, & omnes naves libri ejus sapius citati ostendere, sed solum paucis expendere argumenta potissima, quibus in *Parte II. cap. II.* probare vult reale ac verum fœdus hominibus cum Diabolo intercedere. Primum p. 112. dicit, sententiam contrariam esse errorem malitiosum & crassum, cui ante multos annos Thomas de Aquino, Bonaventura, & Johannes à Turrecremata tanquam communissima & damnosissima hæresi contradixerint. Imo esse errorem periculosissimum & pestilentissimum, quia viam sternat Atheismo. Resp. 1. Hoc non est probare sententiam affirmantem, sed Zelo intempestivo invehere in dissentientes. 2. Thomas de Aquino, Bonaventura & Johannes de Turrecremata haud dubiè contradicerent etiam doctrinæ Lutheranæ tanquam damnosissimæ hæresi, & tamen Spizelius eorum auctoritate non commoveretur, ut eis crederet. 3. Sententia hæc, quod non detur crimen Magis non sternit viam Atheismo. Sed potius illi Theologi & Conci-

nautores, qui pro concione & in scriptis loco doctrinæ salutaris proponunt dogmata anilia & superstitionis in causa sunt, ut homines aliquâ saltem ratione & sensu communi pollentes & ab extrema superstitionis labe se liberare cupientes, incauti incidant in alterum extremum Atheismi. 4. Imò sententia communis, quam Spizelius defendit, inducit homines in crassissimam & plusquam puerilem superstitionem. At superstitio & stultus & perniciosus vitium est, quam Atheismus, ut latius deduxit hæctenus à nemine cum successu refutatus Bailius in *cogitationibus promiscuis super Cometa.*

§. XXVII. Pergit Spizelius p. 214. Si non essent pacta realia & vera magorum cum Diabolo, non promulgasset DEUS, leges peculiares contra Magos, & omnia falsa forent, quæ in scripturis de Magis dicuntur. Respondeo, nullam esse consequentiam, quia per hæctenus dicta nondum ullâ ratione verosimili probatum est, quod illi Magi, quorum Scriptura meminit, habeant pactum cum Diabolo.

§. XXVIII. At, inquit Spizelius, si non daretur scdus, Magorum cum Diabolo, impudentissimè contradiceremus, omnibus & singulis antiquis & de Ecclesia Christiana egregiè meritis Doctõibus, Augustino, Tertulliano, Epiphanio, Chryostomo, qui non tantum fœdera Diaboli cum hominibus pro veris & realibus habuerunt, sed etiam maximo conatu, se iis opposuerunt. Respondeo 1. Impudentius est, uti auctoritate Patrum ad defendendas fabulas pueriles. 2. Doctores de Ecclesia Christiana egregiè meriti sunt sapius propter pietatem suam & simplicitatem maximè creduli, & iis adhuc hodiè sapius imponitur per homines mendaces, aut hypocritas. 3. Nihil tam absurdum est, quod non sententiâ alicujus Patris Ecclesiæ defendi possit. 4. Absque læsione pudoris contradicimus Patribus istis antiquis, qui hæreticos judicabant illos, qui antipotes statuebant. Cur non & hîc similiter? 5. Quænam sit ratio, cur Patres Ecclesiæ haberent fœdera Diaboli cum hominibus pro veris, infra ostendetur.

§. XXIX. Pergit Spizelius; Fore summam & extremam,

temeritatem, si quis veller contradicere tot & tam innumeris, approbatis, & fide dignis scriptoribus, imò comuni Experientia. Respondeo, magor temeritas est, pro experientia & pro Scriptoribus fide dignis jactare fabulas, quibus creduli se à malitiosis hominibus decipi patiuntur, & Scriptores superstitiosos. Reliqua non merentur, ut apponantur, quæ Spizelius *dist. cap. 2. & 3.* pro probanda existentia fœderis Diabolici adducit. Si quis tamen putet, inesse aliquid, quod responsonem mereatur, reservabimus id confictui.

§. XXX. Atque hæc sunt ista fundamenta, quibus creditum fuit magos fœdus inire cum Diabolo, & reliqua, quæ supra §. 12. recensuimus. Et ob has rationes nullius plantæ momenti tot millia hominum vel innocentium, vel certè hoc cœmine non pollutorum sub specie pietatis, justitiæ ac Zeli divini crudelissimè interemta sunt. Jam ex abundantia addamus rationes pro negativa. Sed ante omnia hic notemus, non esse à nobis postulandas demonstrationes Mathematicas. Etsi enim Magi, Malefici, & Mathematici sæpè apud JCtos synonymicè usurpentur, apud Philosophos tamen Diabolus ejusque potentia nec est subjectum Matheseos, nec demonstrationis. Interim studebimus proferre rationes, quarum verisimilitudo æquipolleat demonstrationi.

§. XXX. I. Diabolus nunquam assumit, nec potest assumere corpus, ergo non potest fœdera corporaliter inire, nec unquam corporaliter iniri, multo minus incubuit aut succubuit Magis & Sagis, aut eos sub specie hircina in montem Bruçterorum duxit &c. Non obstat exemplum Satanæ tentantis Christum. Resp. 1. Convenire primitus debent interpretes de intellectu illius historiæ, utrum per imaginationem Christi vigilantis, utrum per somnum dormientis tentatio illa facta fuerit, utrum, quod nobis videtur vero similis par satanam ibi intelligatur, uti & alibi in Scripturis fit, homo, quorum ultimum nobis videtur verosimilius. At nulla ex his interpretationibus obstat assertioni nostræ. 2. Debemus in interpretatione hujus historiæ seponere præjudicia puerilla, quamvis hæcenus à plurimis,

mis, qui debebant desisse esse pueri, defensa. Quale est illud, dum creditum fuit ex ignorantia antiquitatum Judaicarum, Christum per aerem esse ductum in pinnaculum templi oben auff die Spitze. Tale igitur etiam est illud, quo imaginamur nobis, Diabolum apparuisse Christo sub specie corporea. Nam posito, quod ipse Diabolus tentaverit Christum, tamen falsum est, aut certe nullâ ratione verosimili probatum, id factum fuisse sub specie corporea hominis vel monstri. 3. Præjudicium sententiæ contrariæ oritur ex imagunculis Evangelicis, secundum quas Pontificii sibi tentatorem nescio sub cujus monstri specie, nos Lutherani sub specie monachi cum cucullo imaginamur. Et mereretur peculiarem dissertationem superstitio Papalis in Ecclesiis Lutheranis per imagunculus illas Catecheticas & Evangelicas infantibus instillata, firmiter herens per totum vitæ spacium. e. g. imaguncula, quæ apponitur præcepto tertio, petroni sextæ, doctrinæ de Statu oeconomico & de conjugio, Evangelio in Dominica Oculi &c.

§. XXXII. II. Si Diabolus posset assumere corpus, falsa esset assertio Christi, quod Spiritus non habeat carnem & ossa, & ineptum foret argumentum, quo Christus voluit uti ad convincendos Discipulos. At utrumque horum cogitare blasphemum est.

§. XXXIII. III. Non potest Diabolus turbare potentiam & ordinem naturæ invisibilis, ergo non potest corpus assumere, tempestates excitare, hominem per aerem transferre &c.

§. XXX. IV. Non coherent, quæ boni homines modo de tanta potentia Diaboli in naturam invisibilem garrunt cum aliis fabellis suprâ memoratis, quod possit crepitu ventris expelli, aut quod non possit aliquid auferre ex Bibliis &c. Nec est, quod ad finem hominis hic recurras. Si enim fide ejicitur, quid opus fuisset crepitu, nisi forte & stultâ distinctione inter crepitu rem absurdum absurdius dicam, an blasphemius velis palliare.

§. XXXV. V. Nullus effectus est, ac nullus usus fœderis Diabolici, neque ex parte hominis, neque ex parte Diaboli. Non illius. Dicunt enim, magos pacta inire voluptatum, pecuniæ & hono-

honorum consequendorum causa. Sed simul dicunt, plerosque magos decipi. Sed demus, etiam non decipi. Annon absque ope diaboli levi industria & astutiâ, imòannon modis honestis hæc omnia acquiri possunt. Quid opus igitur fœdere cum Diabolo.

§. XXXVI. At concedamus, cum nullum sit stultius animal homine, homines esse reverà ita stultos, uti novimus multos tales esse, ut fœdera cum Diabolo querant, an putas, Diabolum æquè stultum esse, ut absque ullo fructu pactum cum homine ineat. Est jam mancipium Diaboli, qui voluptatis, avaritiæ & ambitionis mancipium est. Cui usui igitur fœdus ex parte diaboli? Ut hominibus damna det per Magos? At quibus? Non certè fidelibus. Infidelibus & iis, qui jam sunt similiter ejus mancipia, aut Diabolus damnum dare potest, aut non potest. Si prius, quid opus est magis, si posterius, nec per magos. An ut duplex vinculum fortius liget, quam simplex, & ut magus non tam facilè possit evadere laqueos diaboli, quàm si solum sit mancipium affectuum? Nec hoc cum naturâ humani generis, nec cum iis, quæ nostri de magis docent, conveniunt, Vide *Part. III. Spizelii*, quod non adeò difficulter magi possint chirographum suum recipere à Diabolo. Sed & vide naturam humani generis, quam difficillimè homo, etiam Christianus, possit consequi dominium in affectus. Alias rationes reservamus curis secundis.

§. XXXVII. Videamus jam originem fabulæ. Multa hic suppeditabunt Beckerus *lib. 1. mundi fascinati* & Dalius *in tractatibus sæpius allegatis*, ita tamen, ut aliorum curæ multa supplenda, fortè etiam emendanda reliquerint. Nobis paucis inquisitione hujus quæstionis eâ methodo videretur esse instituenda. Sunt populi, si secundum religionem eos dividere velis, vel Gentiles, vel Judæi, vel Christiani, vel Mahumedani. De Mahumedanis non opus est, at inquiremus, partim quia eorum religio ex tribus prioribus est composita, partim quia ratione temporis quoad originem est ultima, adeoque inquisitio, quid ipsi de Magiâ statuunt, nihil juvare poterit ad ostendendam originem erroris

ronis Christianorum. At religio Gentilium & Judæorum est antiquior Christiana, & primi Christiani potissimum post mortem Christi partim Gentiles errant, partim Judæi. Ergo de istis duabus prius videndum. Si vera esset & reverè existeret Magia, deberet doctrina Judaica ex fontibus sacrarum literarum prius proponi. Nunc cum erroris fontes inquiramus, & fabulæ Judaicæ ex libris Rabbiorum, qui diu post Auctorum Gentilium, quorum scripta habemus, ætatem vixerunt, inquirendæ sint, præstat de sententiâ Ethnicorum prius videre. Philosophia Gentilium est vel Barbarica vel Græca. Illa quidem est antiquior, sed quia paucissima & incertissima, de eâ constant, contra Græcorum scripta in omnium manibus sunt, ac primi Christiani ex Græcis erant, & præterea in ipsis sacris literis Novi Fœderis Græci sæpè Gentiles quosvis denotant, ac Judæis opponuntur, de Græcis inchoandum erit.

§. XXXVIII. Misa vero Philosophiâ Scepticâ, utpote quæ ad nostrum scopum nihil planè conferre potest, cum Sceptici etiam de rebus visibilibus dubitent, & inter omnes sectas magis ad Atheismum, quam ad superstitionem inclinent; dilata etiam ad secundas curas Philosophia Græcorum Fabulosa seu Poeticâ, de dogmaticâ potissimum erit dispiciendum. Cum autem hujus sint sectæ ferè infinitæ, alio tempore ex Laertio & Plutarcho, quænam Thalesis, aliorumque Philosophorum sectæ Jonicæ, ut & ex Schefferi Philosophiâ Italicâ, quænam Pythagoræorum de dæmonibus & Magia fuerit sententia, meditationes nostras illustrabimus. Nunc de quatuor sectis potissimis saltem, quæ temporibus primis Christianismi sub Romano Imperio florebant, debemus esse solliciti. Puta de Epicureis, Stoicis, Platonis, Aristotelicis. Ac Epicuræi quidem, uti omnes, qui olim & hodiè philosophiam corpusculari sequuntur, ansam superstitioni de Magis & Sagis haud dubiè non dederunt, cum eorum plerique omnes spiritus olim negaverint, hodierni vero, etsi Diabolum credant, rectè tamen à superstitionibus magicis sunt alienissimi. Neque Philo-

D

pho-

phorum Epicuriorum quemquam credo transiſſe ad religionem Chriſtianam. Stoici & Platonici primis Chriſtianorum ſeculis maximè florebant & Patres priorum ſeculorum multi alterutri ex his duabus Sectis erant additi, quamvis nec Ariſtotelici videntur eſſe planè excludendi. Quid ſingularis ex his tribus ſectis ſeorſim ſit tribuendum, etiam ſecundæ curæ indicabunt. Communis Gentiliſmi ſuperſtitioſi, poſſimum vero Platoniorum & Stoicorum doctrina erat, eſſe Deos vel ſuperos, vel in feros, vel medios, & inter divinam naturam ac humanam eſſe varias eſſentias intermedias, quas maximam partem dæmonia appellabant, & hæc in bona & mala distribuēbant, illisque ad auctoritatem ſibi apud populum comparandam & philoſophi, & omnium maximè ſacerdotes Gentilium divinationum & magiæ effectus attribuebant. Interim nullam ſpecies divinationum & magiæ tertia ac peculiaris ipſis erat, quam Dæmoniæ appellarent; ſed tam divinationem, quam magiam in naturalem & artificialem distribuēbant, ac ſolum ad decipiendam plebem utrique varias admittēbant ceremonias ſuperſtitioſas, ac in utrâque fingebant, ſibi commercia eſſe cum diis aut eſſentiis intermediis ſeu dæmonibus. Atque dæmonibus etiam corpora tribuebant Stoici.

§. XXXIX. Porro inter ſectas varias Judæorum, qui tempore Chriſti florebant, (de quarum ſingulis in ſecundis curis diſtinctius diſpiciendum,) Pharifei, quorum maxima apud Philonis & Rabbiorum ſcriptis patet, infinitis fabulis de dæmonibus malis ſeu diabolis & eorum effectibus, de Archidiabolo Samnæel & de matre ejus Liliſ, deque virtute & efficacia adverſus diabolos literarum, nominum ac numerarum, quam in Cabbalâ ſuâ ſeu doctrinâ arcanâ docebant, item de divinitate $\tau\epsilon$ Bath Kool & populum Judaicum decipiebant. Adſcribebant iidem diabolis, quod & Gentilium multi faciebant, corpora aut virtutem corpora ſibi formandi, ac corporaliter hominibus nocendi, cum hominibus concumbendi, & confe-

quen-

quenter etiam pacta & societates cum hominibus in-
eundi.

§. XL. Etsi igitur statim post Christi mortem ex novis
Christianis Judæi & Græci ob varias causas & doctrinas sepi-
simè collidebantur, ex qua collisione omnes hæreses primum
ortum ducunt, non respuebant tamen primi patres Ecclesiæ
Græci, & postea Latini etiam, postquam Judæos seculo quarto
supresserant, Judæorum doctrinas, quæ cum superstitione
Philosophiæ Græcæ, maximè autem Platoniciæ & Stoicæ conve-
niebant. Plurimi enim Patrum Philosophiæ Platoniciæ & Stoicæ
addicti erant, & notum est vel ex Augustini libris *de civitate
Dei*, in quâ veneratione tum fuerit Philosophia Platonica: I-
gitur multi erant Patres & inter eos potissimum Lactantius *lib.
2. divin. Instit.* (de aliis, Athenagorâ, Tertulliano, Hierony-
mo &c. vide Lipsii *Physiol. Stoic. lib. 1.*) qui, cum de diabolicis,
eorum potestate, de iis non multum invenirent in sacris literis,
multa tamen docere vellent, partim torquebant textus scripturæ
sacræ ad diabolum, qui tamen de eo non loquebantur, ut dum do-
cebant, serpentem tentatorem fuisse diabolum, & prophetiam
Esaiæ de lapsu Regis Babylonis loquentis & eum sub nomine
Luciferi indigitantis, de diabolo ejusque lapsu explicabant;
partim supplebant silentium sacrarum literarum ex fabulis Ju-
dæicis & Platoniciis aut Stoicis. Hinc communis illis temporibus
expositio eorum, quæ Moses de nuptiis filiorum Dei cum
filiabus hominum tradit, quasi per filios Dei interelligantur An-
geli, & ex talibus concubitibus etiam angelorum cum feminis
nonnulli originem aut multiplicationem certè diabolorum de-
duxerunt. Hodie verò postquam apud Protestantes plerique
cordatorum scripturæ interpretum illam erroneam interpre-
tationem doctrinæ Mosaicæ de conjugii angelorum cum femi-
nis rejecerunt, debebant etiam simul rejecisse erroneas con-
clusiones, quæ successu temporis errori illi capitali accesserunt.
Aut enim insigniter fallimur, aut huic erroneæ doctrinæ de
nuptiis angelorum & hominum, pleraque, si non omnia, quæ

de magiâ hodie homines sibi erroneè persuadent, de fœderibus ac societatibus diabolorum cum hominibus, de incubis & succubis &c. originem debent. Ut taceam, illas multiplices fabulas de diaboli in specie corporea apparitione, quæ extant in vitâ Pauli & Anthonii, quasq; uti multi etiam nostratum habent pro verâ historiâ, ita jam Erasimus notavit, totum eum libellum esse figmentum in cerebro Hieronymi natum.

§. XLI. Post secula barbara cum scholæ iterum & Academiæ instituerentur, apud Protestantes in confessio est, regnasse summam superstitionem in Papismo. Etsi igitur Doctores Scholastici Aristotelem sequerentur, eumque explicarent, hic vero tot & tam absurdas fabulas, uti Platonici & Stoici faciebant, de Demonibus eorumque efficacîâ corporeâ non tradidisset, ex variis tamen rationibus factum est, ut Scholastici & potissimum Scotistæ ineptias omnes de Diabolorum pactis cum Magis arriperent. Ut enim doctrinam suam catholicam esse jactare possent, erudendus erat consensus Patrum Ecclesiæ priorum Seculorum. Cum vero hi magnam partem Platonici & Stoici essent, tentanda erat (quamvis id non posset nisi ineptissimè fieri,) conciliatio Philosophiæ Platoniciæ & Stoicæ cum Aristotelica. Opus etiam erat multis Pseudomiraculis ad idololatriam Papisticam persuadendam. At hæc autè maximè aptæ erant etiam fabulæ antiquæ de fœderibus Diaboli cum Magis, cum hoc pacto Clerus Pontificius in rebus inanibus, inanibus etiam remediis, quæ partim in convertendis fictis Magis, partim in curandis fictis morbis consistebant, quos ex Magia ortum duxisse popululum pervadebant, hunc facile in sui admiratione poterant perducere. Erat & alia utilitas fabulæ de pacto cum Diabolo. Si quidam vir pius & probus esset, Clero Pontificio ob infinitas causas (quis enim eas ob quas quis Clero displicere poterat, omnes enumeraverit?) invisus, & hic ita prudenter actiones suas influeret, ut sub prætextu heterodoxiæ aut hæreseos ipsi nocere non possent, nullum aptius remedium erat, eum ad ignem damnandi, quàm si de Magiæ crimine eum suspectum redderent, & diris tormentis

tis eò adigerent, ut infinitas nugas à Clero Pontificio excogitatas de commercio Diaboli cum Magis confessione suâ confirmaret.

§. XLII. Erat Italia istis superstitionibus infecta, cum studium Juris Civilis Justinianei in Academiis Italicis florere inciperet. Inveniuntur ibi potissimum in Codicis titulo de *Malis. & Mathem.* leges de poenis veneficorum, & astrologorum &c. Cur astrologia tam invisa esset, potissima causa erat, quod multi homines supersticiosi Astrologos de morte Cæsarum consulerent, quam & potissimam causam fuisse, cur jam ab Augusti temporibus Philosophi imprimis Platonici ac Mathematici ex toto Imperio Romano fuerint ejecti, & ob quam ipse Constantinus Magnus, utpote qui antea ipse eos consuluerat, illos timebat, & legibus peculiaribus in eos animadvertebat, alijam annotarunt. At quod ad reliquam Magiam superstiosam attinet, punire jubet Constantinus *in l. 4. Cod. d. tit.* saltem Magos, quatenus damnant, aut ad libidinem excitant, superstitionem vero, quæ ad curandos morbos & similia adhibetur, puniri non vult. Ob quam legem, ut istud obiter notem, etsi communiter malè audiat Constantinus, & nos nec superstitionem ipsam, nec rationem legis approbemus, putamus tamen non injustè fecisse Constantinum, quod eam, quæ damnum non dat poenis civilibus coercere non fuerit, cum talia vitia magis pertineant ad emendationem doctrinalem, quàm ad civilem. Interim exinde videmus, quod tùm temporis nondum pervaserint sibi Episcopi Christiani, ac si Magi haberent pactum cum Diabolo, aliàs Constantino, qui fere nihil citrà consensum Cleri faciebat, non permisissent, in dicta lege eam distinctionem Magiæ adhibere.

§. XLIII. Quia tamen Glossatores juris Civilis à tenera juventure doctrinis Clericalibus erant infecti, inter quas & illa de foedere Diaboli cum sagis non erat ultima, ac Canonistæ potissimum eam doctrinam etiam urgebant, inde & hi, etsi aliàs in aliis doctrinis sæpè à Canonistis dissentiant, facilè errorem communem contortis expositionibus juris civilis propagabant. Inde doctrinæ communes de crimine Magiæ, non ex Jure Justiniano

neo derivata, sed à Glossatoribus ex præjudicio illo communi propagata, quod Magia sit species criminis læsæ Majestatis divinæ, quod sit crimen extraordinarium, atrox & occultum, in quo sufficiant leviora indicia ad torquendum, e. g. nominatio facta à reo ejusdem criminis: Item, quod in hoc crimine & similibus graviora tormenta adhiberi possint: quod reus convictus etiam post mortem damnari possit: quod ex causâ hujus criminis confiscationi locus sit, non obstante novissimâ constitutione Justiniani. *Conf. Anton. Matth. de crimin. lib. 48. tit. 2. c. 1. n. 2. & tit. 5. c. 7. n. 13.*

§. XLIV. Venio ad Germanos, de quibus alio tempore inquirendum, quid hi jam à Taciti temporibus de crimine Magiæ senserint. Jam sufficiat, ex hodiernâ crassissimâ superstitione apud multos populos Germaniæ, penes quos solum exercitium religionis Pontificiæ obtinet, imò ex superstitione apud ipsos Protestantés adhuc hodiè durante facile præsumi posse, quam firmiter ante reformationem Clerus Pontificius toto populo fabulas suas de crimine Magiæ persuaserit. Unde nullum est dubium, quin apud Germanos etiam ante introductus Academicas creditum fuerit, Magos habere pactum cum Diabolo, ita ut post institutionem Academicarum Glossatorum sententiæ illæ facile approbationem invenerint. Plura suppedirabit Malleus Maleficarum, cujus *Part. I.* præmissa est Bulla Pontificia de Magis ab Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Germania puniendis. Non tamen ista sententiâ aperte in legibus invenitur, sed magis ad opiniones communes & jus non scriptum videtur esse referenda. Ita enim legitur *lib. 2. artic. 13. Land-Recht: Welcher Christen-Wann oder Weib ungläubig ist / oder mit Zauberen umgehbet / oder mit Vergiftung / und der überwunden wird / die soll man auff einer Heyden brennen.* Hunc enim textum, etsi commodè possit explicari, quod loquatur saltem de Magis nocentibus, tamen jam olim à Scabinis Lipsiensibus generaliter fuisse expositum, sive nocitum sit, sive minus, docet Carpzovius *qu. crim. 49. n. 8.* Imò ipse auctor Constitutionis Criminalis Carolinæ, qui verosimiliter fuit JCtus
vel

vel Italus, vel Germanus, tantum abest, ut diserte quid de Magiâ, quæ pactum cum diabolo habeat, in Constitutione ista disposuerit, ut potius aperte sententiam Juris Justiniani modo memoratam cum distinctione inter Magiam nocentem & non nocentem repetierit, nisi quod huic ultimæ poenam arbitrariam distaverit. So jemand denen Leuten / inquit *art. 109.* durch Zauberey oder Nachtheil zugesüget / soll man ihn straffen vom Leben zum Tode und man soll solche Straffe mit dem Feuer thun. Wo aber jemand Zauberey gebraucht / und damit niemand Schaden gethan / soll sonst gestrafft werden nach Gelegenheit der Sache / derinnen die Urtheiler Nichts gebrauchen sollen / wie von Rathsuchen hernach geschrieben stehet. Etsi vero auctor hujus articuli secundum regulas bonæ interpretationis velit, Magum non nocentem aliis, debere mitius igne aut capitali penâ puniri, & plane nihil de federe Diaboli memoret, & verosimiliter etiam hoc fœdus non crediderit, tamen interpretes uti adveci sunt quilibet ex quolibet interpretari, etiam alterum casum constitutionis criminalis de Magia non nocente exposuerunt, quod ibi solum debeat respici ad eam circumstantiam, quod nullum damnum datum sit, sed & ad alias, an nimirum pactum cum Diabolo inierint Sagæ, & an simul Venere nefandâ cum Demone usæ fuerint, atque his casibus etiam ignis supplicium esse dictandum, *Carpz. d. l. n. 7.*

§. XLV. Debet tamen quis putare, quod reformatio Lutheri, uti homines ab aliis præjudiciis Papismi liberavit, ita & ab istis fabulis Clericalibus de pacto Diaboli cum Magis liberare debuisse. Sed nihil minus. Quin potius sub Augusto Electore ista sententia, quæ hætenus ut jus non scriptum obtinuerat, diserte Constitutionibus Electoralibus *P. 4. const. 2.* fuit inserta, verb. So jemand in Begeßung seines Christlichen Glaubens mit dem Teuffel Verbündnisse aufrichtet / umgeheth / oder zu schaffen hat / daß dieselbige Person / ob sie gleich mit Zauberey niemands Schaden zugesüget / mit dem Feuer vom Leben zum Tode gerichtet und gestrafft werden soll. Cum autem Elector Saxonie esset primarius Princeps religionis Lutheranae, non mirum, si postea & in alias ditiones Lutheranorum imò & Reformatorum Principum ista

ista communis persuasio propagata fuerit, vel, quod Lutherus ipse adhuc multa præjudicia de Diaboli potestate & viribus adhuc habuerit, uti ex variis scriptis ejus, & ex colloquiis mensalibus subinde apparet, vel quod Philippus Melancthon post mortem Lutheri Philosophiam & Theologiam Scholasticam in Academiis Protestantibus firmiter iterum stabiliverit, cum à Lutheranis quantum ad Philosophiam attinet, pro communi præceptore Germaniæ fuerit habitus Reformati autem insuper ei favorint, quod in controversiis illorum Theologicis cum Lutheranis valde ad eorum partes inclinaverit; vel quod nonnulli Theologi Evangelici gustaverint illas utilitates, ob quas supra diximus errorem istum se valde insinuasse Theologis Pontificiis, vel denique, quod Jcti Lutherani adsuæti fuerint, exscribere suos tractatus criminales absque judicio ex Doctoribus Pontificiis.

§. XLVI. Habes jam rationes, cur Processus contra Sagas etiam post tempora reformationis non solum apud Principes Pontificios adhuc sit frequentissimus, sed & apud Principes Protestantæ Europæ, maximopere autem apud Lutheranos sæpissime miras & miseræ tragedias excitaverit, præsertim cum illi, qui conscientiam Judicum eâ in re melius informare debuissent, partim ex ratione status, partim ex bona intentione & piâ simplicitate magistratus & Judices potius hic soliti fuerint instigare. Ipse Spizelius in præfatione ad sæpius citatum tractatum laudat, & commendat Judices Processum contra Sagas diligenter formantes de se ipso prædicans: daß solches heilsame Werk nach äussersten Bemühen zu befördern er seines allerwenigsten Orts von vielen Jahren her sich hoch verpflichtet geachtet. Loquatur eâ de re Saxonia inferior, loquatur Svecia, quas turbas ibi dederit processus contra Sagas & in tempestivus Zelus DEI honorem prætexens. Nobis ipsis narratum fuit illo tempore à Viro fide digno per Germaniam peregrinante, qui & ipse Assessor fuerat Judicii à Rege Sveciæ contra Sagas constituti, quod ipse & alii assessores ab initio facile subodorati ferint, nullum fundamentum adfuisse ad inquirendum contra personas denunciatas, cum nullum indicium adesset, quam depositio phantastica puerorum quorundam minorum

nium & impuberum; sed vicisse tamen Theologos assessores prætexendo, Spiritum Sanctum honorem DEI contra regnum Diaboli vindicantem, non permissurum esse, ut pueri mentiantur, & sæpius inculcando dictum Psalmi: Aus dem Munde der jungen Kinder und Säuglinge hast du dir eine Macht zugerichtet / daß du vertilgest den Feind und den Nachgierigen. Tandem, postquam jam multæ personæ innocentes crematæ essent, & aliquis ex pueris virum honestum denunciaffet, quod in convivio Satanico simul adfuisset, aliquis ex assessoribus Laicis, cum præscitu tamen reliquorum, puerum denunciantem tentari curavit, promittendo dimidium thaleri, si se errasse confiteretur & alium loco denunciati denuntiaret, quo facile impetrato, & Theologis assessoribus jam palpantibus, quod Spiritus Sanctus non loqueretur per pucros, castigati quidem virgas à ministro iudicii sine re denunciantes pueri, & processus sublatus, sed nimis tardè, cum jam multi innocentes essent cremati. Et omnino planè pudendas fuisse fabulas, in quibus fundata fuit inquisitio Svecica, vel ex eo apparet, si quis absque præiudicio legat narrationem hujus inquisitionis, quam tractatui suo inseruit Spizelius *Part. I. cap. 17. p. 172. seq.* etsi & auctor relationis eam scripserit ad persuadendam sententiam communem, & Spizelius eum in finem eandem tractatui suo inseruerit. Præprimis autem attentionem merentur ea, quæ Spizelius ex dicto auctore *p. 187. seq.* refert, ex quibus disertè apparet, innocentissimas personas à pueris istis fuisse denunciatas.

S. XLVII. In hoc Statu adhuc in Germania hodiernum est processus contra Sagas, nisi quod postquam Philosophia Cartesianæ, utpote quæ in doctrina de Spiritibus Platonicæ & Scholasticæ tota opposita est, in Belgio radices egit, & etiam Theologos reformatos quosdam in suas partes traxit, apud reformatos, præcipè non Voetianos in Belgio, & ex horum commercio cum Germanis etiam in Germania mitior & rationi magis conformis sententia obtinere, & inquisitionum magicarum exempla etiam in Germania ceperunt fieri rariora, ac sperandum erit, cum reliquis præiudiciis, quorum jam plurima Germani & Theologi & JCi rejecerunt, & hoc mox rejectum iri. Etsi enim nequaquam

adhæreamus Philosophiæ Cartesianæ nimis in doctrina de spiritibus in alterum extremum inclinanti, atque hac inconvenientia pluribus jam appareat, sufficit tamen, quod ope Philosophiæ Cartesianæ grilli isti Scholastici, ad quos etiam vani conceptus de crimine Magiæ sunt referendi, ex multis Academiis sint extrinsecus sint in solium evehendi.

§. XLVIII. Cum enim in hoc crimine nunquam ullum verum corpus delicti affuerit, quilibet videt, quod nec unquam ullum verosimile indicium adesse potuerit, quia non entis nulla sunt indicia. Fac vel mille Sagas illa omnia fuisse confessas, quæ apud Carpozivium in sententiis questioni 30: criminali recensentur, quilibet tamen facile palpat, quod omnia illa sint suppeditata à iudicibus & crudelissimis tormentis extorta. Imo demus etiam mille Sagas spontè de se talia fuisse confessas, quamvis vererentur, an ex tot myriadibus igne combustis, decem allegari possint, quæ id fecerint, quis iudex tam absurdus esset, ut crederet mille feminis unanimiter deponentibus, v. g. se in cælo fuisse, & cum S. Petro saltasse, aut cum ejus cane venatorio concubuisse? Nam magis (non dicam ridicula, quia crudelitas processus contra Sagas quid tristius postulat,) stulta sunt ea, quæ leguntur in depositionibus Sagarum. Hinc facile responderi poterit communi effugio Jctorum nostrorum, in criminibus oculis & facti transeuntis, ut Adulterio, Stupro, Sodomia, Hæresi, Veneficio, Sortilegio &c. de corpore delicti aliter constare non posse, quam per conjecturas & indicia adeoq; in his presumptionem & conjecturam probationem heberi pro plena. *Vid. Carpz. qv. iij. n. 61.* Nempe in reliquis delictis omnibus saltem de aliquo corpore delicti aliquando constitit, de eorumq; existentia nulli homini sanæ mentis restare potest dubium. At cum nunquam extiterit corpus delicti in ullo casu Magiæ, parum apta est criminis hujus cum reliquis recensitis comparatio.

§. XLIX. Unde jam suâ sponte ruunt, quæ Doctores de indicis Magiæ tradere solent. Sunt vero illa duplicis generis. Alia enim vel in lege publicâ Imperii & scilicet in Constitutione Carolinâ sunt fundata, alia iis à Doctoribus superaddita. Posteriora quod attinet, pudet ea referre, cum ea non aliis rationibus, quam aucto;

auctoritatibus Inquisitorum Pontificiorum nitantur, ac propter superius dicta, nullam mereantur fidem. Solent tamen Jcū Protestantes ea absque judicio commentariis suis cum approbatione inferere. Unus instar omnium fit Christophorus Crusius, qui in *Tractatu de iudiciis delictorum specialibus cap. 32.* tales nugas magno cumulo adscripsit, & defendere intendit. Neque è re erit, in his latius refutandis actum agere, cum nuperrimè in hac ipsa Academia fallacia ista Magiæ indicia peculiari dissertatione inaugurali fufius jam sint rejecta, & Auctor cautionis criminalis ista etiam solidissimè impugnaverit.

§. L. Illud tamen omittere nequeo, quod etiam pro peculiari iudicio Magiæ venditur, si reus vel rea signis eminentibus externæ pietatis sint conspicui. *Vid. Crusius d. l. n. 102. seq.* Dixit Apostolus, Pietatem ad omnia esse utilem. Nostri vero iudicium gravissimi & horrendi delicti eam esse volunt. Quis hominæ sanæ mentis vel in profundissimo somno tale argumentum sibi imaginari posset? An, inquiunt, fucata est illa pietas non vera. Demus initio, id verum esse. Non tamen propterea erit iudicium Magiæ. Est hypocrisis vitium, quo omnes homines, maxime autem, qui honestiori vitæ genere, vel a natura, vel assuetudine dediti sunt, tentantur. Ergone homines turpissimè viventes damnabunt homines honestati dantes operam, ut Magos, ob suspicionem fucatæ pietatis sive levem, sive etiam gravem? Quis hæc concoqueret absque indignatione? Sed nec verum est, insignem professionem pietatis externæ esse iudicium hypocriseos. Ergo nec talis professio potest justum iudicium Magiæ esse, sed alio iudicio opus esset adfirmandum prius hoc pseudoiudicium, & nullâ aliâ re suspecti be Magia tunc opus haberent pro sua defensione, quàm ut afferrent vulgatum versiculum:

Omni cum liceant, non licet esse piùm.

Quin potius absurdissimum hoc iudicium corroborat ea, quæ supra §. 4. observavimus, nempe Clerum Pontificium crimen Magiæ invenisse, ut sub hoc pretextu viros pios sibi invisos possint sub specie justitiæ & Zeli divini interimere. Legant omnes, qui specimen illustre malitiæ Clericalis in hoc genere cognoscere desiderant integrum tractum Gallicum, cui titulus: *Historie des Diables de Londun*, & conferant Beckeri *mundum fascinatam lib. IV.*

c. II. ac stupeſcent. Hoc factò legant etiam attentè fabulam de horrenda Magià Ludovici Godofredi, quam Franciſcus Roſſetus inſeruit *Hiſtoriciâ tragicâ ſui temporis*, & inde ex Gallico in Germanicam idioma tranſtulit Martinus Zeilerus in traurigen *Wortgeſchichten* / & deprehendent, Spizellium ſine ratione in ſepè allegato tractatu ſapius hoc exemplum adduxiſſe, ſed potius vel ex ipſa descriptione Roſſeti multas circumſtantias tranſparere indicantes, Ludovicum Godofredum fuiſſe virum optimum & valde pium, ac ex ſola invidia à Clero per calumniam ac ſubornationem falſe accuſatricis fuiſſe, ut magum condemnatum. Ulteriorem demonſtrationem reſervamus curis ſecundis.

§. LI. Sed videamus jam indicia, quæ lege Carolinâ continentur. Ita vero *Articulus 44. Conſtit. Criminalis*. Wenn jemand ſich erbeit/ andern Menſchen Zauberey zu lernen / oder jemand zu bezaubern bedrohet/ und dem bedrauten dergleichen geſchicht/ auch ſonderliche Gemeinſchafft mit Zaubern oder Zaubern hat/ oder mit ſolchen verdächtigen Dingen/ Gebården/ Worten und Weſen umgeheth/ die Zauberey auff ſich tragen/ und dieſelbige Perſon deſſelben auch berüchtiget/ das giebet eine redliche Anzeigung der Zauberey/ und gnugsame Urſache zu peinlicher Frage.

§. LII. Forent hæc indicia nonnullius momenti, ſi probatum fuiſſet, exiſtere crimen Magiæ. Hoc vero nondum monſtrato & illa ſunt inania, nec verofimilitudinem aliquam inferunt. Demus primò eſſe aliquem probè convictum, quod ſe obtulerit, quod aliis magiam, (adde etiam Diabolicam) docere voluerit. Nullum inde oritur indicium, quod ipſe pactum cum dæmone inierit. Diximus ſuprà, §. 36. multos homines tam ſtillos eſſe, ut fœdera cum diabolo querant, neque eſt dubium, multos homines tam profanos eſſe, ut talia deſiderantibus illudant eosque pecuniâ emungant, offerendo ſe, quod illud pactum tanquam mediatores promovere velint, & reverà alios homines ſubornent, qui diaboli perſonam ſuſtineant. Proptereâ tamen nec ipſi Magi ſunt, nec Magiæ crimen exiſtit. Non laudo eos, non excuſo, non volo decipientes pariter ac deceptos à pœna etiam graviore eſſe eximendos, ſufficit, quod non puniendi ſint ut magi, & quod hoc non ſit genuinum magiæ indicium.

§. LIII.

§. LIII. *Secundum* vero indicium non intelligo. Nam initio nemo facile tam stultus erit, ut alteri minetur, daß er Ihm wolle bezaubern. Quod si minetur, quod velit damno afficere vel intuitu vitæ aut sanitatis, vel intuitu bonorum, minæ hæc non inferunt damnum per magiam & fœdus cum diabolo. Sed fac etiam, aliquem expressè minatum esse quod velit per magiam ipsi nocere, unde constabit de altero hujus indicii requisito, quod reverà PER MAGIAM alteri nocitum sit, cum nulla detur Magia? Vel certum est & apertum, quod is, qui ita minatus est, alteri per media evidentè naturalia aut moralia damnum dederit, tum non est Magus; vel suspicio saltem est, damnum subsecutum ab isto per media occulta esse perpetratum, tum non poterit pro mago haberi: partim, quia valde dubium est, an damnum subsecutum ab eo processerit, partim quia media occulta non statim sunt diabolica. Multa sunt in naturâ occulta per quæ alteri etiam damnum dari potest absque concursu diaboli propter magnetisimum naturæ, cujus rationem dare possunt nec Aristotelici nec Cartesiani. Sed hoc est antiquum asyllum ignorantia Academicæ: Quicumque effectus non possunt demonstrari ex libellis Physicæ Academicæ, & tamen non commodè possunt Deo adscribi, abscribendi sunt Diabolo.

§. LIV. *Tertium* indicium, conversatio cum magis & sagis petit id, quod in quæstione est. Cum enim non sint magi & sagæ, nulla etiam est cum eis conversatio. Deinde etiam si demus, dari sagas, tamen conversatio cum iis esset indicium maximè fallax, cum multæ possit esse cause aliæ, v. g. cognatio, vicinitas, educatio, interesse pecuniarium, paritas status & infinitæ aliæ, cur aliquis cum mago ejusmodi conversatus fuerit. Anputabimus eos esse adulteros, falsarios, helluones, qui cum ejusmodi hominibus etiam familiariter conversantur. Notus quidem est versiculus: Noscitur ex socio qui non cognoscitur ex se. Sed notum etiam est, versiculos ejusmodi non esse sufficientes ad torturam; aliàs ex simili dicitur, quod solus cum solâ non presumat orare Pater noster, quilibet etiam torquendus esset, qui solus cum solâ deprehenderetur. Oriuntur ejusmodi

modi dicteria ex eo, quod sæpius fieri solet, sed præsupponunt communiter multas circumstantias alias in ipsis dicteriis non expressas. Fallit autem maximè istud axioma de socio, in delictis occultis. Quid enim, si nesciam cum reliquo populo, Titium esse de aliquo crimine suspectum, an conversatio cum Titio, cuius scelus postea detegitur, mihi fraudi foret? At Magia dicitur esse delictum occultum. Igitur si aliquis cum homine, postea magiæ accusato & secundum processum consuetum convicto, conversatus est eo tempore, quo habebatur pro viro honesto, qualis absurditas esset, si conversatio hæc alterum redderet suspectum. Nam articulus non potest loqui de eo, qui magiæ est accusatus. Aut enim is condemnatus est, aut absolutus, & posterius vel ob monstratam innocentiam, vel ob purgata aut alias non sufficientia indicia. Si condemnatus est, casus vix erit dabilis, ut alius cum tali conversari possit, cum nullum fortè detur exemplum, quod magus condemnatus pœnæ gratiam impetraverit. Si absolutus est, etiam si id propter insufficientia indicia factum est, quænam esset ratio hunc pro suspecto de magiâ haberi, qui conversatur cum eo, quem iudex præmissâ causæ cognitione pro mago non habet? Alia infinita ut jam taceam.

§. LV. Nimis autem generale, confusum, & obscurum est indicium *quartum*: si quis uratur rebus, verbis, & gestibus, quæ suspecta sint de magia, ut reverà pudere debuisset autorem *Constit. Criminalis*, quod in re tanti momenti tam vagum indicium posuerit, & ita inquisitoribus fenestras aperuerit, quidlibet etiam si sit res absurdissima, sub hoc indicio comprehendendi. Neque enim alias qui de indicii delictorum commentati sunt, solent in enarrandis indicii delictorum quæ generalibus, quæ specialibus à præscriptione Constitutionis Criminalis latius abire, & indicia multiplicare. At cum in magiâ id facere communiter soleant, verosimile est, interpretes ad eum errorem seductos esse, quod putaverit quilibet, se indicii illis asserre casum, quartum hoc indicium declarantem, v. g. si quis deprehendat apud inquisitum ollam repletam bufonibus, membra humana, librum magiæ, aut si proponatur effossum limen domus vel stabuli, inibi quæ defossum quid deprehendatur, quod homines inficerentur

rentur &c. *vid. Gruf. d. Cap. 32. n. 4.* Ubi semper supponitur & magiam dari, & tales res probare aliquem esse magum, quorum utrumque tamen falsum est.

§. LVI. Quenam ergo cautiones Judici in processu contra sagas adhibendæ sunt, ne innocentes puniantur? Plures equidem recenset Auctor Cautionis Criminalis *dub. 16. & seq.* quia præ se fert, ac si credat existentiam criminis magiæ sed quarum tamen singulæ infinitis ab usibus subacent, alibi examinandæ. Nobis unica cautio est, quia crimen magiæ pro fabulâ habemus, ut Princeps non permittat inquiri de crimine Magiæ, i. e. de sedere hominum cum diabolo, (nam de damno hominibus per magiam occultam vel naturalem vel artificialem dato nobis sermo non est,) & ut Judex inferior nunquam inquireat. Et quamvis probè nobis constet, magistratûs intermedios esse executores potestatis summæ in Republ. nec posse eos vel leges vel mores receptos corrigere, simul tamen certi sumus, nunquam ad futura esse indicia sufficientia ad inquisitionem, adeoque Judicem inferiorem etiam legibus ipsi, & quæ illæ de indicis delictorum disponunt, si concedat denunciatis defensionem pro avertenda inquisitione, se ac suum procedendi modum defendere posse.

P R Æ S E S

ad

RESPONDENTEM SUUM.

REddo Tibi, Clarissime REICHI Dissertationem Tuam inauguralem de crimine Magiæ, quam meæ censuræ exhibuisti. Tractasti ibidem diversis quatuor capitibus 1. de existentia hujus criminis 2. de origine erroris communis, 3. de indicis Magiæ, 4. de cautelis circa processum sagarum. Legi & laudo diligentiam tuam, laudo, quod per tot devia unâ cum tot se ductoribus ambulans, tamen viam regiam veritatis invenieris, & cognoveris, crimen magiæ ad fabulas perti-
nere,

nere, quibus Clerus Pontificius decipere solet Laicos incautos. Neque miratus sum, quod in tantâ difficultate materiae subinde in disputatione Tuâ remanserint dubia quædam, quæ ulteriorem disquisitionem videbantur postulare. Non mihi tamen fuit tempus, evolvendis auctoribus, quos passim pro corroborandâ sententiâ tuâ adduxisti & omnia cum curâ debita ineditandi. Igitur cum Tibi jam proposueris, in secundis curis discursum Tuum emendatiorem unâ cum speciminibus quorundam processuum contrâ sagas edere, in chartam conieci breves has Theses, quæ in perfectione prolixioris dissertationis Tuæ in mentem venerunt, & ad quarum methodum vellem revisionem meditationum Tuarum in secundis curis institui. Abstini datâ operâ à multis allegationibus, quia in cathedrâ non videndum est, quis dicat, sed quid dicatur, & quia defectus hic facile ex ipsis collectaneis Tuis suo tempore poterit suppleri.

Tu interim vale, ac res Tuas feliciter age,

Dabam d. 6. Novembr. 1701,

F I N I S.

Halle Diss. 1701
(T-2)

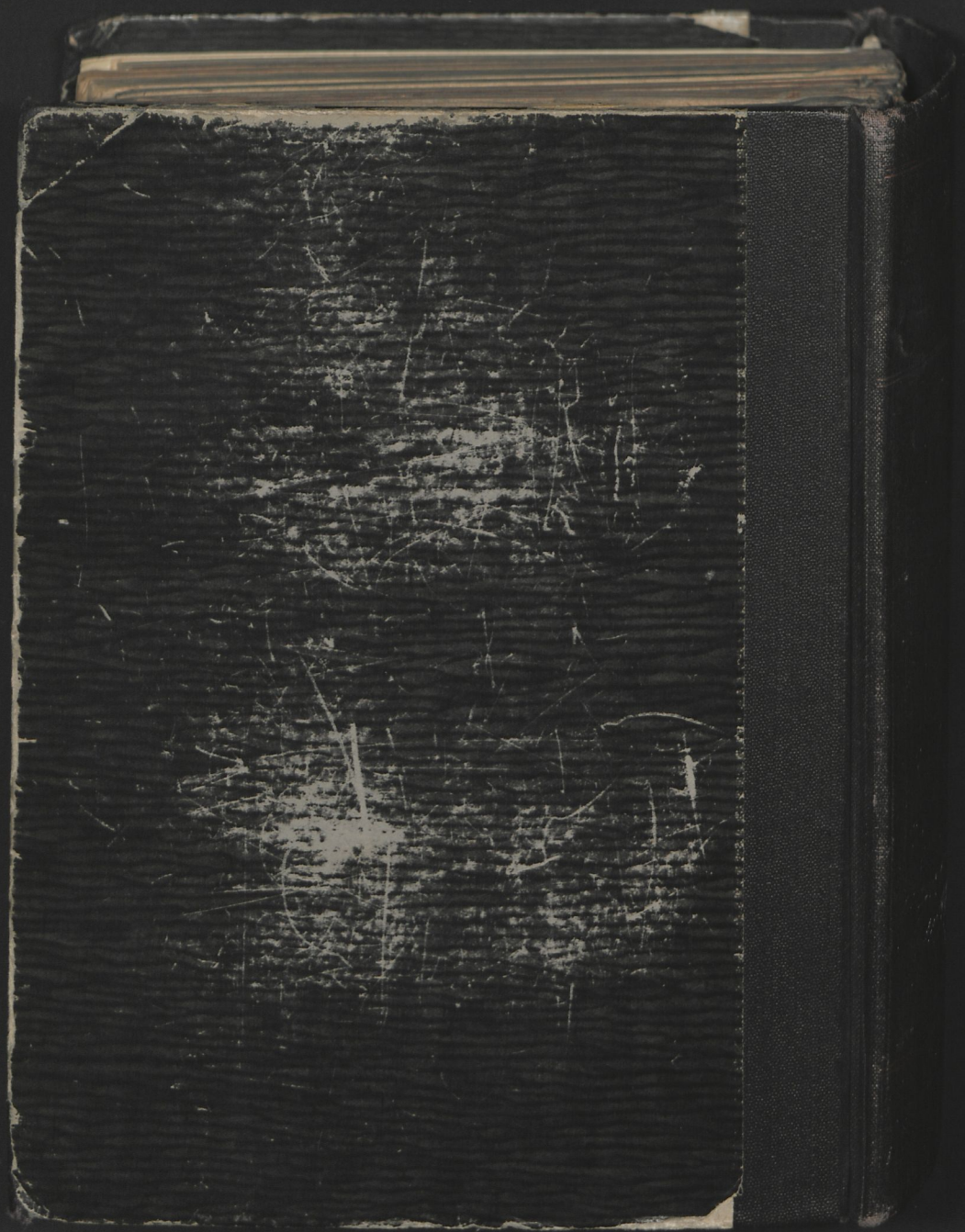
ULB Halle

3

001 923 862

56

Dpl. 17 10.
1701 4308
THESES INAUGURALES,
de
CRIMINE MAGIÆ,
quas
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBURGICI HEREDE &c. &c.
IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA;
Ex decreto Illustris Facultatis Iuridicæ
PRAESIDE
D. CHRISTIANO THOMASIO, Icto,
REG. MAI. BORVSS. CONSIL. PROF. PVBL. & h. t. DECANO,
PRO LICENTIA
Summos in vtroque iure honores & DOCTORALIA
Privilegia legitime consequendi,
IN AUDITORIO MAIORI,
Horis Ante- & Pomeridianis
Solemni Eruditorum disquisitioni submittit
M. IOHANNES *Reiche* Amplifs. Ordinis
Philosophici Adiunctus
ad D, 12, Novembr. c1701 cc cl.

HALAE MAGDEBURGICAE,
Litteris CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORVSS. Typog.

1701

